Valiokunnan mietintö SiVM 14/2026 vp─ HE 235/2026 vp

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain, julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain 13 §:n ja valtakunnallisesta osaamistietovarannosta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain, julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain 13 §:n ja valtakunnallisesta osaamistietovarannosta annetun lain 9 §:n muuttamisesta (HE 235/2026 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- hallitussihteeri Elisa Kotiniemi, opetus- ja kulttuuriministeriö
- erityisasiantuntija Eerika Majamaa, oikeusministeriö
- johtava asiantuntija Juho Mikkonen, Opetushallitus
- juristi Minna Antila, Suomen Kuntaliitto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Ylioppilastutkintolautakunta
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- Sivistysala ry
- Vapaa Sivistystyö ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annettua lakia, julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annettua lakia ja valtakunnallisesta osaamistietovarannosta annettua lakia.

Hyväksytty
3.1

Valiokunnan mietintö SiVM 14/2026 vp

Valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annettuun lakiin ehdotetaan muutoksia, joilla edistettäisiin opintotietojen liikkumista ja hyödyntämistä laissa tarkoitettujen rekisterien, tietovarantojen ja tietojen luovutuspalvelun kautta.

Esityksellä mahdollistettaisiin opintotietojen luovuttaminen valtakunnallisista rekistereistä Ahvenanmaalle samalla tavoin kuin muualla Suomessa, jos muualla Suomessa opiskellut henkilö siirtyy Ahvenanmaalle jatkamaan opintojaan.

Esityksessä ehdotetaan päivityksiä säännöksiin, jotka koskevat ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteena käytettävien tietojen ja vapaan sivistystyön koulutuksen tietojen tallentamista opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon. Lisäksi ehdotetaan tarkennuksia säännöksiin, jotka koskevat opetuksen ja koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon rekisterinpitäjän tehtävän siirtymistä Opetushallitukselle opetuksen tai koulutuksen järjestäjän toiminnan lakatessa sekä tietojen luovuttamista opetuksen ja koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan tarkennuksia säännöksiin, jotka koskevat oppivelvollisuustietojen tallentamista oppivelvollisuusrekisteriin ja tietojen luovuttamista oppivelvollisuusrekisteristä. Myös valtakunnallisesta osaamistietovarannosta annettuun lakiin ehdotetaan selventävää tarkennusta tietojen luovuttamista koskevasta vastuusta.

Esityksessä ehdotetaan myös päivitystä, joka koskee oppijanumeron käyttämistä yleisiin kielitutkintoihin ja valtakunnalliseen osaamistietovarantoon liittyviin tehtäviin. Lisäksi ehdotetaan teknistä tarkennusta julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annettuun lakiin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annettuun lakiin (jälj. rekisterilaki) esitettyjen muutosten tarkoituksena on edistää opintotietojen liikkumista ja hyödyntämistä rekisterilaissa tarkoitettujen rekisterien, tietovarantojen ja tietojen luovutuspalvelun kautta.

Opetuksen ja koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon tietosisältöä ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että ammatillista koulutusta koskien kerätään kaikki rahoituksen laskentaperusteena olevat koulutuksen järjestämistä koskevat tiedot tietovarantoa hyödyntäen. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että vapaan sivistystyön koulutuksista tallennetaan nykyisin tallennettavan päättymispäivän lisäksi koulutuksen alkamispäivä. Oppivelvollisuusrekisterin tietosisältöä ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että rekisteriin tallennetaan nykyisten tietojen lisäksi tieto oppivelvollisuudesta vapauttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan tarkennettavaksi myös yhteisrekisterinpitäjien vastuunjakoa. Ehdotetut tarkennukset koskevat tietojen luovuttamista opetuksen ja koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta, oppivelvollisuusrekisteristä ja valtakunnallisesta osaamistietovarannosta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että laissa säädetään nykyistä tarkemmin vastuista tilanteissa, joissa opetuksen tai koulutuksen järjestäjän toiminnan lakatessa sille kuuluneet opetuksen ja koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon yhteisrekisterinpitäjän tehtävät siirtyvät Opetushallitukselle.

Esityksessä ehdotetaan myös säädettäväksi oppijanumeron käytöstä yleisten kielitutkintojen ja Osaamispolku-palvelun yhteydessä ja lisättäväksi lainsäädäntöön maininta siitä, että rekisterilain tarkoituksena on myös edistää tiedon siirtymistä siirtymävaiheissa.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomioin ja mietinnön yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevin muutosesityksin.

Tietojen luovuttaminen Ahvenanmaan opiskelijavalintoja varten

Rekisterilakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joiden mukaan opiskelijavalintojen yhteydessä tarpeellisia tietoja luovutetaan Ahvenanmaalle samalla tavoin kuin muualla Suomessa. Ehdotetun rekisterilain 20 §:n 2 momentin mukaan luovutettaviin tietoihin voi sisältyä myös salassa pidettäviä tietoja, ja niiden luovuttamisen mahdollistamiseksi säännöksessä ehdotetaan säädettäväksi siitä, että tietoja voidaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä (HE:n s. 35). Valiokunta pitää ehdotusta perusteltuna ja mietinnön yksityiskohtaisiin perusteluihin viitaten pitää tarpeellisena, että säännöstä tarkennetaan.

Yhteisrekisterinpitäjien vastuut tietopyyntöjen käsittelyssä

Rekisterilaissa säädetään muun muassa tietojen luovuttamisesta laissa säädetystä tietovarannosta (10 §) ja rekisteristä (11 d §). Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että lakiin lisätään säännökset, joiden mukaan Opetushallituksella on mahdollisuus konsultoida tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä. Ehdotettujen täsmennysten tarkoituksena on varmistaa, että Opetushallitus voi salassapidon ulottuvuuden määrittelyssä hyödyntää myös opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä olevaa tietoa, jota Opetushallituksella ei ole. Asiantuntijalausunnossa on kiinnitetty huomiota tarpeeseen varmistaa, että ehdotettujen 10 ja 11 d §:n sanamuodossa huomioidaan se, että viranomaisten yhteistyövelvoitteesta yleisesti säädetään hallintolain 10 §:ssä.

Nykyisissä rekisterilain 10 ja 11 d §:ssä säädetään, että Opetushallitus päättää tietojen luovuttamisesta tietovarannosta ja vastaa luovutuksen lainmukaisuudesta. Kuten hallituksen esityksessä (s. 11—12) on selostettu, vastuu on säädetty Opetushallitukselle yhteisrekisterinpitäjien vastuun selkeyttämiseksi. Vastuuta koskevat säännökset ovat kuitenkin käytännössä aiheuttaneet epäselvyyttä kyseisten erityissäännösten suhteesta yleislainsäädäntöön, esimerkiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (jälj. julkisuuslaki).

Käsiteltävänä olevaa hallituksen esitystä valmisteltaessa on lähdetty siitä, että rekisterilain säännökset ovat erityissäännöksiä suhteessa hallinnon yleislainsäädäntöön eli niitä sovelletaan yleislainsäädännön sijaan tilanteissa, joissa asiasta säädetään yleislainsäädännössä eri tavoin. Myös hallintolaki on yleislaki, ja rekisterilain 10 ja 11 d §:n suhde siihen voi julkisuuslain soveltamisen tavoin aiheuttaa epäselvyyksiä. Saadun selvityksen mukaan viranomaistoimintaa koskevien yleislakien sovellettavuus kaikkien opetuksen ja koulutuksen järjestäjien kohdalla on ollut epäselvää, koska kaikki opetuksen ja koulutuksen järjestäjät eivät ole viranomaisia.

Edellä mainituista syistä valiokunta pitää perusteltuna tarkentaa rekisterilain 10 ja 11 d §:ää hallituksen esityksessä ehdotetulla tavalla. Valiokunta saatuun selvitykseen viitaten pitää kuitenkin tarpeellisena, että mainittuja pykäliä täsmennetään mietinnön yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevin perustein.

Tietojen kerääminen opetus- ja kulttuuriministeriön seurantatarpeisiin

Asiantuntijalausunnon mukaan rekisterilakiin on tarpeen lisätä säännös, joka antaisi mahdollisuuden kerätä tietoa erityisestä tuesta opetus- ja kulttuuriministeriön seurantaa varten. Valiokunta hallituksen esitykseen sekä opetus- ja kulttuuriministeriön selvitykseen yhtyen pitää hallituksen esitystä näiltä osin perusteltuna ja toteaa, että hallituksen esityksen lausuntokierroksen luonnosversioon sisältynyttä säännösehdotusta erityisen tuen tietojen keräämisestä on arvioitu esitystä valmisteltaessa saadun lausuntopalautteen pohjalta. Kyseinen säännösehdotus on päädytty jättämään tästä hallituksen esityksestä pois, ja sitä koskevia perusteluja on selostettu hallituksen esityksessä (s. 23—27).

Keskeisenä syynä säännöksen pois jättämiselle on ollut se, että nykyistä opetuksen ja koulutuksen valtakunnallista tietovarantoa ei ole tarkoitettu tietojen keräämiseen ministeriön seurantatarpeita varten. Tämän vuoksi käyttötarkoituksen muuttaminen näin olennaisesti edellyttää laajempaa kehitystyötä, jotta voidaan varmistaa henkilöiden tietosuojan toteutuminen asianmukaisella tavalla. Tietovaranto on täysin henkilöpohjainen, kun taas yleinen tietosuoja-asetus edellyttää, että tietoa ei käsitellä henkilötietona silloin, kun tietotarpeet voidaan täyttää yhdistämättä tietoa tiettyihin henkilöihin. Lisäksi kehitystyössä on todennäköisesti tarpeen luoda uusia teknisiä, menettelyllisiä ja organisatorisia suojatoimia seurantatarpeisiin kerättävien henkilötietojen suojaamiseksi tietosuojalainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriössä on hallituksen esityksen lausuntokierroksen jälkeen arvioitu, että erityiseen tukeen liittyvät ministeriön seurannan ja arvioinnin tietotarpeet voidaan toistaiseksi täyttää muilla tavoilla, joilla on mahdollista kerätä myös esimerkiksi sellaista laadullista tietoa, jota valtakunnallisten opinto-, koulutus- ja tutkintorekisterien kautta ei saataisi.

Vankilaopetustietojen käsittelyn välttämättömyys

Opetus- ja kulttuuriministeriö on valiokunnalle antamassaan lausunnossa viitannut ehdotetun sääntelyn ja tietosuojalain suhteeseen ja tuonut esille, että tietosuojalain 7 §:n 1 momenttia on muutettu syyskuun 2026 alussa voimaan tulleella lakimuutoksella. Muutetun 1 momentin 3 kohdan mukaan tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa tarkoitettuihin rikostuomioihin ja rikoksiin tai

niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyviä henkilötietoja saa käsitellä, jos käsittelystä säädetään laissa tai käsittely on välttämätöntä välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetyn yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi. Kohdan perustelujen (HE 9/2026 vp, s. 18, 20, 23, 25—26 ja 42—43) mukaan lakiin on täsmennetty säännöksiä, jotka koskevat käsittelyn välttämättömyyden edellytystä käsiteltäessä rikostuomioihin ja rikoksiin liittyviä henkilötietoja.

Tietosuojalain muuttamista koskevan esityksen perustelujen mukaan käsittelyn rajaaminen välttämättömään on yksi henkilötietojen käsittelyn suojatoimi, jonka tarkoituksena on vähentää tietojen käsittelyyn jäävää harkintamarginaalia. Tarkoituksena on ollut saattaa sääntely vastaamaan vakiintunutta oikeustilaa, joka pohjautuu muun muassa perustuslakivaliokunnan käytäntöön. Edellä selostettua tietosuojalain muutosta ei ole huomioitu nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä, ja valiokunta yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevin perustein ehdottaa sääntelyn täydentämistä edellä mainituilta osin. Tämä edellyttää, että esitykseen lisätään ehdotus rekisterilain 4 §:n muuttamiseksi.

Toimeenpano ja seuranta

Hallituksen esitystä valmisteltaessa muutosten taloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan ja tiedonhallintaan on arvioitu vähäisiksi. Toimeenpano voi edellyttää pieniä järjestelmämuutoksia ja ohjeistusta.

Vaikka ehdotettujen muutosten on arvioitu myös sujuvoittavan tietojen tallentamista ja hyödyntämistä ja siten opetuksen ja koulutuksen järjestäjien hallinnollista työtä, valiokunta pitää tärkeänä, että ehdotetun lain toimeenpanossa varmistetaan, että Opetushallituksen ohjeet ja tarvittavat tekniset määritykset ovat koulutuksen järjestäjien käytettävissä riittävän ajoissa. Lain toimeenpanon yhteydessä on tärkeää myös seurata uusista säännöksistä aiheutuvaa työmäärää ja kustannuksia erityisesti pienissä oppilaitoksissa ja huolehtia siitä, että koulutuksen järjestäjille tarjotaan tarvittava tuki. Tiedon ja opastuksen tarvetta voi syntyä esimerkiksi tietojen luovuttamista ja tietosuojan turvaamista koskevissa kysymyksissä.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta

Johtolause. Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen johtolauseeseen lisätään maininta 4 §:stä, jotta se kattaa jäljempänä selostetun ehdotuksen pykälään tehtävästä lisäyksestä.

4 §. Tietovarannon käyttötarkoitus. (UUSI) Nyt käsiteltävänä olevan rekisterilain 9 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuihin ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteena oleviin tietoihin sisältyy tietoja opetuksen toteuttamisesta vankilaopetuksena (ks. HE:n s. 17, 20, 22, 25 ja 36—37). Tällainen tieto sisältää epäsuoremmin myös tietosuojalain 7 §:ssä tarkoitettuja tietoja. Hallituksen esityksessä (s. 37—38) on selostettu käsittelyn rajaamista vain välttämättömään perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti.

Käsittelyn välttämättömyyden näkökulmasta esityksessä ei ole tarkoitus poiketa yleislainsäädännön linjasta eli edellä mainitun tietosuojalain 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetystä. Jotta rekisterilain suhteesta yleislainsäädäntöön ei tältä osin aiheudu epäselvyyttä, valiokunta opetus- ja kulttuuriministeriön antamaan lausuntoon viitaten ehdottaa, että välttämättömyysvaatimus lisätään myös rekisterilakiin. Lisäys sopii parhaiten opetuksen ja koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon tietojen käyttötarkoituksia koskevaan 4 §:ään uudeksi 7 momentiksi, jossa säädetään, että pykälän 1—5 momentissa säädetystä poiketen 9 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin sisältyviä tietosuojalain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja voidaan käyttää vain käsittelyn ollessa välttämätöntä.

10 §. Tietojen luovuttaminen tietovarannosta. Valiokunta saamaansa selvitykseen viitaten toteaa, että pykälässä säädettävän konsultointimenettelyn toteutuminen voi edellyttää esimerkiksi keskustelua salassa pidettävistä tiedoista, minkä mahdollistamiseksi valiokunta pitää tarpeellisena, että pykälään lisätään säännös myös salassapidon murtamisesta. Valiokunta ehdottaa, että pykälän loppuun lisätään säännös, jonka mukaan Opetushallituksella ja pykälässä tarkoitetulla yhteisrekisterinpitäjällä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toisiltaan tiedon luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi välttämättömät tiedot.

11 d §. Tietojen luovuttaminen rekisteristä. Valiokunta viittaa edellä selostettuun 10 §:n muutosehdotukseen ja ehdottaa, että 11 d §:n loppuun lisätään 10 §:n muutosehdotusta vastaavasti säännös, jonka mukaan Opetushallituksella ja pykälässä tarkoitetulla yhteisrekisterinpitäjällä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toisiltaan tiedon luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi välttämättömät tiedot.

20 §. Opiskelijavalintarekisterin tietolähteet. Ehdotetun pykälän 2 momentissa salassapidon murtamisen oikeus on toteutettu viittauksella Ahvenanmaan maakuntalain 17 §:ään, jossa säädetään muun muassa tiedonsaantioikeudesta salassapitosäännösten estämättä (”trots sekretessbestämmelserna”). Asiantuntijalausunnossa on kuitenkin kiinnitetty huomiota siihen, että salassapidon murtamisen oikeus hallituksen esityksen perusteluissa esitetyn tarkoituksen mukaisesti — salassapidon estämättä — tulee käydä ilmi itse säännöksestä eikä se saa jäädä perustelujen varaan. Valiokunta pitää tarpeellisena täsmentää lakiesitystä näiltä osin ja ehdottaa, että pykälän viittaus Ahvenanmaan maakuntalain 17 §:ään poistetaan ja että pykälään lisätään säännös, jonka mukaan pykälässä mainituista tietolähteistä luovutetaan tietoja salassapitosäännöksen estämättä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sivistysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 235/2026 vp sisältyvät 2. ja 3. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 235/2026 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. ***(Valiokunnan muutosehdotukset)***

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 1 §, 3 §:n 1 ja 2 momentti, 5 §:n 3 momentti, 9 §:n 1 momentin 4 kohta, 9 d §:n 1 momentin 2 kohta, 10 §:n 1 momentti, 11 c §:n 1 ja 2 momentti, 11 d §:n 1 momentti ja 15 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 § laissa 568/2019, 3 §:n 1 ja 2 momentti laissa 1234/2021, 5 §:n 3 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 11 d §:n 1 momentti laissa 944/2022, 9 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 1080/2024, 9 d §:n 1 momentin 2 kohta laissa 478/2021, 11 c §:n 1 momentti laissa 1221/2020 sekä 11 c §:n 2 momentti ja 15 §:n 1 momentti laissa 721/2022, sekä

lisätään 4 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1051/2020, 1221/2020, 1234/2021 ja 944/2022, uusi 7 momentti ja 20 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 79/2026, uusi 2 momentti seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Lain tarkoituksena on:

1) mahdollistaa henkilön opinto- ja tutkintotietojen tietoturvallinen ja keskitetty sähköinen kokoaminen, käsittely ja luovuttaminen hänen itsensä ja tietoja tarvitsevien viranomaisten käytettäväksi;

2) turvata opinto- ja tutkintotietojen yhdenmukaisuus ja luotettavuus sekä tehostaa hallinnon toimintaa;

3) edistää koulutukseen hakeutumista, tiedon siirtymistä siirtymävaiheissa, aiemmin opitun tunnistamista ja tunnustamista sekä elinikäistä oppimista.

3 §

Oppijanumero

Oppijanumero on luonnolliselle henkilölle annettava pysyvä tunnus, jota käytetään henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa tässä laissa, varhaiskasvatuslaissa (540/2018) tai yleisistä kielitutkinnoista annetussa laissa (964/2004) tarkoitetussa tietovarannossa tai rekisterissä tarkoitettuja tietoja.

Oppijanumeroa voidaan käyttää henkilön yksilöintiin toteutettaessa varhaiskasvatukseen, opetukseen, koulutukseen tai tutkintoihin liittyviä lakisääteisiä tehtäviä sekä toteutettaessa Opetushallituksesta annetussa laissa (564/2016) tai valtakunnallisesta osaamistietovarannosta annetussa laissa (1449/2025) tarkoitettuja tehtäviä, jos henkilön yksilöinti on välttämätöntä kyseisten tehtävien toteuttamisessa.

— —

4 § (Uusi)

Tietovarannon käyttötarkoitus

— —

Edellä 1—5 momentissa säädetystä poiketen 9 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin sisältyviä tietosuojalain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja voidaan käyttää vain käsittelyn ollessa välttämätöntä. (Uusi 7 mom.)

5 §

Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako

— —

Jos opetuksen tai koulutuksen järjestäjän, oppilaitoksen ylläpitäjän taikka 9 §:n 6 momentissa tarkoitetun toimijan toiminta lakkaa eivätkä kyseisen rekisterinpitäjän tehtävät siirry toiselle oikeushenkilölle, kyseisten tietovarantoon tallennettujen tietojen sekä 9 d ja 9 e §:ssä tarkoitettujen suostumusten osalta rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus. Opetuksen tai koulutuksen järjestäjän, oppilaitoksen ylläpitäjän taikka 9 §:n 6 momentissa tarkoitetun toimijan on ennen toiminnan lakkaamista ilmoitettava Opetushallitukselle rekisterinpitäjän tehtävien siirtymisestä ja huolehdittava yhteistyöstä niiden siirtämisessä.

9 §

Ammatillista koulutusta koskevat tiedot

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan:

— —

4) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa tarkoitetun rahoituksen laskentaperusteena olevat koulutuksen järjestämistä koskevat tiedot;

— —

9 d §

Vapaan sivistystyön koulutusta ja osaamismerkkejä koskevat tiedot

Vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitetun oppilaitoksen ylläpitäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot mainitun lain 6 b §:ssä säädetyt edellytykset täyttävässä, muussa kuin mainitun lain 7 a luvussa tarkoitetussa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan, jos oppilaitoksen ylläpitäjä on päättänyt tarjota tietovarantoon tallentamista koulutukseen osallistuville opiskelijoille ja opiskelija suostuu tietojen tallentamiseen:

— —

2) koulutuksen alkamis- ja päättymispäivä;

— —

10 §

Tietojen luovuttaminen tietovarannosta

Opetushallitus päättää tietojen luovuttamisesta tietovarannosta ja vastaa luovutuksen lainmukaisuudesta. Opetushallitus voi tarvittaessa konsultoida 5 §:ssä tarkoitettua yhteisrekisterinpitäjää, jonka on tällöin tehtävä yhteistyötä tiedon luovuttamisen edellytysten selvittämisessä. Opetushallituksella ja kyseisellä yhteisrekisterinpitäjällä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toisiltaan tiedon luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi välttämättömät tiedot.

— —

11 c §

Oppivelvollisuutta koskevat tiedot ja tietojen tallentaminen

Oppivelvollisuusrekisteri sisältää tiedot henkilön oppivelvollisuuden suorittamisen alkamisesta, keskeyttämisestä ja päättymisestä, tiedon oppivelvollisuudesta vapauttamisesta sekä tiedon oppivelvollisuuslaissa säädetyllä tavalla ohjaus- ja valvontavastuussa olevasta tahosta.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjän, oppilaitoksen ylläpitäjän sekä kunnan on tallennettava rekisteriin tieto oppivelvollisuuslain 7 §:ssä tarkoitetusta oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä ja sen kestosta. Kunnan on tallennettava rekisteriin tieto myös oppivelvollisuuslain 2 §:n 1 momentissa tarkoitetusta oppivelvollisuudesta vapauttamisesta.

— —

11 d §

Tietojen luovuttaminen rekisteristä

Opetushallitus vastaa tietojen luovuttamisesta rekisteristä ja luovutuksen lainmukaisuudesta. Opetushallitus voi tarvittaessa konsultoida 11 b §:ssä tarkoitettua yhteisrekisterinpitäjää, jonka on tällöin tehtävä yhteistyötä tiedon luovuttamisen edellytysten selvittämisessä. Opetushallituksella ja kyseisellä yhteisrekisterinpitäjällä on oikeus salassapitosäännösten

estämättä saada toisiltaan tiedon luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi välttämättömät tiedot.

— —

15 §

Tietojen luovuttaminen ylioppilastutkintorekisteristä

Opiskelijavalintarekisteriin luovutetaan 14 §:n 2 momentissa tarkoitetut, opiskelijavalintaa varten tarpeelliset tiedot niistä henkilöistä, jotka ovat osallistuneet ylioppilastutkintoon ja hakeneet johonkin 17 §:n 3 momentissa tarkoitettuun koulutukseen. Nämä tiedot luovutetaan myös opinto- ja tutkintorekistereistä annetun Ahvenanmaan maakuntalain (Ålands författningssamling 2025:47) 4 luvussa tarkoitettuun opiskelijavalintarekisteriin niistä henkilöistä, jotka ovat osallistuneet ylioppilastutkintoon ja hakeneet johonkin mainitun lain 14 §:n 3 momentissa tarkoitettuun koulutukseen. Oppivelvollisuusrekisteriin luovutetaan tieto ylioppilastutkinnon suorittamisesta, jos henkilö on ollut oikeutettu oppivelvollisuuslain 16 §:ssä tarkoitettuun maksuttomaan koulutukseen.

— —

20 §

Opiskelijavalintarekisterin tietolähteet

— —

Edellä 1 momentissa tarkoitetuista tietolähteistä luovutetaan salassapitosäännösten estämättä myös Ahvenanmaan opiskelijavalintoja varten tarpeelliset 19 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot ja Ahvenanmaan opiskelijavalintoja varten välttämättömät mainitun pykälän 5 momentissa tarkoitetut tiedot opinto- ja tutkintorekistereistä annetun Ahvenanmaan maakuntalain 15 §:ssä tarkoitetuille opiskelijavalintarekisterin yhteisrekisterinpitäjille ~~noudattaen, mitä mainitun lain 17 §:ssä säädetään niiden oikeudesta saada tietoja~~.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on tallennettava opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon myös sellaiset vuotta 2026 koskevat 9 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetut tiedot, joita on vuoteen 2026 asti tallennettu muiden säännösten nojalla.

_____

2.

Laki

julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (424/2003) 13 §:n otsikko, sellaisena kuin se on laissa 1107/2025, seuraavasti:

13 §

Kielitaidon osoittaminen kielitutkinnoilla tai opintojen yhteydessä

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

3.

Laki

valtakunnallisesta osaamistietovarannosta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtakunnallisesta osaamistietovarannosta annetun lain (1449/2025) 9 § seuraavasti:

9 §

Tietojen luovuttaminen

Opetushallitus vastaa tietojen luovuttamisesta tietovarannosta.

Poiketen siitä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) ja muualla laissa säädetään tietojen luovuttamisesta, Opetushallitus ei saa luovuttaa

osaamistietovarannon sisältämiä henkilötietoja, jollei henkilö tai hänen huoltajansa tai muu laillinen edustajansa ole antanut suostumusta siihen ennen tietojen luovuttamista. Mitä tässä pykälässä säädetään tietojen luovuttamisesta, koskee myös tiedon antamista muulla tavoin.

Suostumuksen voi antaa osaamistietovarannossa olevien tietojen luovuttamiseen viranomaiselle tai muulle taholle henkilön omia tarkoituksia varten, myös salassapitosäännösten estämättä.

Lisäksi suostumuksen voi antaa tietojen luovuttamiseen opetuksen, koulutuksen ja osaamisen arviointia, kehittämistä, muuta seurantaa, ohjausta ja suunnittelua varten. Tällöin salassapitosäännösten estämättä saadaan luovuttaa vain välttämättömät tiedot.

Tässä pykälässä tarkoitetun suostumuksen voi antaa ja sen voi milloin tahansa perua palvelun kautta. Suostumuksen tulee olla annettu vapaaehtoisesti ja nimenomaisesti sekä tietoisena siitä, mihin tarkoituksiin tietoja voidaan käyttää ja luovuttaa. Suostumus ja ilmoitus sen perumisesta on säilytettävä yhtä pitkään kuin henkilöön yhdistettävissä olevat tiedot.

Mitä 2 momentissa säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetusta laista ja muusta laista poikkeamisesta, ei kuitenkaan koske tietojen luovuttamista yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia, tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia eikä tilastollisia tarkoituksia varten.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

Helsingissä 20.11.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Ari Koponen ps
jäsen Sandra Bergqvist r
jäsen Maaret Castrén kok
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Pia Hiltunen sd
jäsen Mari Holopainen vihr
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Mia Laiho kok
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Sara Seppänen ps
jäsen Markku Siponen kesk
jäsen Jaana Strandman ps
jäsen Oskari Valtola kok

Valiokunnan mietintö SiVM 14/2026 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Lahtinen